

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Tečaj vsak četrtlet in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvanavstrijške dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katežskavnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Inserate se plačuje od enostopne peštvriste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste.

Zahteve uradništva.

Dunaj, dne 17. oktobra 1911.

Uradniki zahtevajo zvišanje plač. Vlada je predložila državni zbornici predlog, s katerim bi se naj zvišale plače za 33 milijonov. Vse stranke so hotele spraviti ta predlog brez prvega čitanja v uradniški odsek, le naši poslanci so zahtevali, da se mora vršiti prvo čitanje, ker je ob tej priliki vendar treba avstrijski javnosti povedati, da jadramo proti propadu z neprestanim uravnavanjem uradniških plač.

V imenu slovenskih poslancev je govoril njih voditelj dr. Šušteršič. Cela zbornica se je zbrala okoli njega, da čuje njegova izvajanja, na vladnih klopeh pa so ministri pazljivo poslušali njegove besede. Dr. Šušteršič je izvajal:

Skoro leto za letom se uravnavajo in zvišujejo v državnem zboru uradnikom plače in nikdar ne pridemo do konca. Uradniki so vkljub temu leto za letom bolj nezadovoljni. Izdatki za uradnike rastejo v naši državi tako na kvišku, da je vendar treba stvar nekoliko resneje premisliti.

Leta 1894 je dajala naša država uradnikom za 223 milijonov kron plač, l. 1904 za 392 milijonov, leta 1910 že 562 milijonov in leta 1911 pa 586 milijonov. Če k tej svoti še računamo znesek za umirovljene uradnike v znesku 120 milijonov, potem bo izdala letos naša država za uradništvo 706 milijonov. Velikanska svota! Naše uradništvo je najboljšje plačano, a naša uprava, ki jo imajo uradniki v rokah, je najslabša. Vrh tega so isti uradniki, ki morajo res delati, še vedno slabo plačani, visoki uradniki, ki nič ne delajo, ali le jako malo, pa imajo krasne plače.

To je dokaz, da se je uradniško vprašanje v Avstriji napačno reševalo. Ako se hočemo izogniti nadaljnim neprijetnim zapletitvam, treba je tudi uradniško vprašanje z drugega stališča razmotrivati, in ne samo, ali je treba plače zvišati ali ne.

Kdor nekoliko pozna uradniško osobje, njemu je znano, da je polovica uradnikov preveč. Zato je treba število uradništva zmanjšati, upravo priprosteje urediti, in potem se bo ostalo uradništvo lahko dobro plačalo.

Sedanji predlog za zvišanje plač je zvezan s predlogom za zvišanje davkov. Mi hočemo, da se davčno vprašanje samo za-se uredi, da se vzamejo potrebe vseh stanov v poštev, da se ne dela samo za en stan. Dobro se še spominjamo, kako vpitje je bilo na vseh straneh, ko se je za povzdigo živinoreje dovolilo, in sicer samo za 9 let, 6 milijonov, danes pa se dovoljuje 33 milijonov, a nekateri nam še hočejo zameriti, da smo zahtevali prvo čitanje.

PODLISTEK.

Čudno naključje.

Iz življenja slovenskih izseljencev. Zapisal slovenski duhovnik v Ameriki. (Konec.)

Pri postelji sem pokleknil in malo pomolil zanj. Ko pokleknem, prime me nekdo od zadaj za obleko in me pokliče:

„O, oče! Ali ste slovenski gospod?“

„Da! Kaj ste Slovenec?“

„Da. O, kako sem srečen!“

„V tovarni me je pobilo. Prenesli so me sem in tu sem že skoraj teden. V Ameriki sem komaj dober mesec. Nikogar ne poznam. O, kako mi je bilo hudo, ko nisem mogel dobiti slovenskega duhovnika, da bi se spovedal!“

„Ali ste se nevarno pobili?“

„Zdravniki zmajujejo z glavo! Ne razumem jih, vendar sodim po njih obrazih in znamenjih, da sem precej nevarno pobit. Imam strtih več reber in tudi hude notranje poškodbe. Oh, koliko trpim! Zakaj sem bil tako nespameten, da sem prišel v Ameriko!“ in solze so se mu vlije po licu.

Siromak se mi je smilil. Bil je to krepek slovenski mladenič, morda ne več kot kakih 26 ali 27 let star.

„O, kako sem vesel, da ste tukaj. Doma sem bil v Marijini družbi. Pa zadnja leta sem zašel med slabše tovariše, ki so me pripravili do tega, da sem opu-

Sedanji vladni predlog pa je tudi krivičen, ker zopet prezira najnižje uradniške in državne delavske sloje. Pozabilo se je na železniške delavce na progah, na cestarje, na deželne pismonoše, na pomožne uslužbence, na tobačne in solinske delavce itd. V tem oziru bo naša stranka storila že v odseku svojo dolžnost.

Govor voditelja jugoslovanskih poslancev je naredil na celo zbornico, na ministre in poslance, resen utis. Poudarjalo se je, da tako odkrito in temeljito o uradniškem vprašanju ni kmalu kdo govoril kakor dr. Šušteršič.

Italijansko—turška vojska.

Lahi sedaj pridno pošiljajo nove čete v Tripolis. Do 14. oktobra se je izkrcalo že 22.000 italijanskih vojakov. Italijanski kralj sam večkrat nadzoruje vkrčavanje čet v posameznih italijanskih pristaniščih. Prava vojska se bo začela še-le tedaj, ko bo imela Italija dovolj vojaštva v Tripolisu, da bo lahko začela resno prodirati v notranjost dežele. To prodiranje pa bo združeno z velikimi težavami.

Italijani morajo biti pripravljani pri prodiranju v notranjost: 1. Na odpor turške posadke, 2. na odpor domačinov — Arabcev, in 3. na nezdravo podnebje in slaba pota. Turška posadka v Tripolitaniji šteje okoli 7000 mož, ki, raztreseni po različnih delih dežele, pač ne morejo misliti na resen odpor; to tem manje, ker jim je prestrižena pot do morja in s tem takorekoč edina možnost za dovažanje živil. Turčija misli na dovažanje vojnih potrebščin skozi Egipt, kar pa se bo le težko izvršilo.

Domačini—Arabi Italijanom ne bodo delali težko, ako smemo namreč verovati poročilom iz italijanskih virov. Utegne biti tudi res, da Arabci Turkov ne gledajo ravno posebno prijazno in da so jim ljubši Italijani, od katerih pričakujejo, da prinesejo v deželo blagostanje. Ali to velja gotovo le glede Arabcev, ki prebivajo v obrežnih mestih, to je za one, na katere je že več ali manj uplivala zapadna omika. Nasprotno pa je treba pomisliti, da se rodovom v notranjosti dežele niti od daleč ne sanja o kaki evropski omiki in da v teh ljudeh pač ne bo težko razplamteti sovraštva do Italijanov, kristjanov in tujcev sploh. Kakor hitro pa zaplapola enkrat zelena zastava pro-roka Mohameda, potem pa Italijanom gorje!

Na tripolitanskem bojišču.

V noči od 13. na 14. oktobra je napadlo kakih 200 mož turške pehote italijanske predstraže, ki so bile utrjene zahodno od Bomeliome. Italijani so streljali iz pušk in topov. Po enournem boju so se Turki

umaknili in pustili enega mrtveca, mnogo streljiva in drugih predmetov. Dva italijanska vojaka sta bila ranjena. — Iz Carigrada je došlo poročilo o napadu turških čet na Italijane pri mestu Tripolis. Italijani so imeli baje velike izgube. Turške čete so imele le par mrtvih in ranjenih.

Turki se zelo gibljejo okrog studenca pri vasi Bumeliano, ker 10 km daleč na okrog ni nobenega drugega studenca. Dne 12. oktobra je prišlo pri tem studencu do večjega boja. 500 Turkov je naskočilo 600 mož broječo laško četo. Lahi so morali odnehati in so se potegnili nazaj v prekope. Na italijanski strani je bilo 23 mrtvih in večje število ranjenih, Turki so pa imeli samo tri mrtve in 12 ranjenih.

V noči od 9. na 10. t. m. so trije turški oddelki poskusili doseči bumelske studence, da se preskrbe z vodo, pri studencu je bilo pa v dobro skritem položaju 500 mož italijanske mornariške čete. Ko so se približali Turki na 300 korakov Italijanom, so začeli isti streljati v dobro merjenih streljih in s tem ustavili Turke, ki so se umaknili v neredu, pustivši tri mrtve, enega ranjenca, streljivo, puške in tornistre. 30 drugih ranjenecv so našli Italijani tekom dopoldneva in jih spravili. S pristanišča sta streljali dve italijanski ladiji z granatami na umikajoče se Turke. Vidi se, da so Italijani slabi strelci. Na daljavo 300 metrov, iz skritega položaja, s pomočjo granat dveh vojnih ladij, 500 Italijanov, ki so streljali v skupnih streljih, ni ubilo več kot tri Turke, ki morda niso niti slutili, da se nahaja kje v bližini sovražnik.

V nedeljo, dne 15. oktobra se je pri studencu Bumeliano v Tripolisu 15 turških častnikov ter 143 podčastnikov in vojakov udalo Lahom in položilo orožje.

Italija mobilizirana naprej.

Pričakovati je vsak hip, da skliče vlada pod orožje rezerviste letnikov 1889 do 1887, skupno 200 tisoč mož. Listi zahtevajo od vlade, naj zasede Smirno in Solun, ter otoke Mitelene, Lesbos in Rodos, katere naj obdrži kot jamstvo, dokler ne bo sklenjen mir.

Italija pa baje tudi mobilizuje vojaštvo v Sev. Italiji, kar je naperjeno proti Avstriji. Ta mobilizacija se vrši v večjem obsegu, kot se misli. Posebno pozornost vzbuja dejstvo, da so klicani pod orožje vojni kori Turin, Milan, Verona, Aleksandrija in Genua. Ker se teh vojnih korov ne bo poslalo v Tripolis, je vprašanje: Čemu zbira Italija na severu, to je v bližini avstrijske meje, vojaštvo? — Mobilizacija in odpošiljanje vojaštva stane Italijo dosedaj 500 milijonov lir.

stil vse. Pustil sem dom, pustil doma stariše, ki so mi branili, naj ne grem. Pa hotel sem biti prost. O, kako me Bog kaznuje!“

Zdravnika vidim pri nekem bolniku. Takoj grem k njemu.

„Kako je pa z onim bolnikom poleg umirajočega?“

„Precej nevarno. Morda bo njegova močna narava premagala. Vendar se bojim vnetja. Notranje poškodbe so jako nevarne. Kake bližnje nevarnosti pa mislim, da ni.“

Grem nazaj k postelji ves vesel, ker bil sem prepričan, da sem bil jaz nocoj pravzaprav poklican le k temu-le bolniku. Takoj začneva sv. spoved. Nato sem mu dal še sv. obhajilo. Za sv. poslednje olje sem dvomil, ali naj ga dam ali ne. Vendar, ker je rekel zdravnik, da je nevarnost, sem mu podelil še sv. poslednje olje in papežev blagoslov. Vse zakramente je sprejel siromak z veliko pobožnostjo. Bil sem ginjen! Videlo se mu je, kako zelo mu je žal, da se je dal premotiti od slabih tovarišev, da je pustil domovino, pa tudi kako udano trpi pokoro.

Ko sem vse izgotovil in sem končal tudi molitve, katere sem opravil z njim v zahvalo za sprejete milosti treh sv. zakramentov, sedem na stol poleg postelje in pogovarjala sva se.

„Gospod, ne veste, kako se sedaj-le srečnega počutim! Samo, da sem mogel opraviti sv. spoved. Kaj bi bilo, ko bi bil umrl brez sv. zakramentov! Saj se mi je zdelo, da me Marija ne bo pustila umreti brez duhovnika. Res sem jo zapustil in se udal grešnemu življenju. Vendar tako goreče sem jo prosil že ta celi teden, naj se me usmili in mi izprosi milost,

da se bom mogel spovedati. In — moja mati doma! — solza se mu utrene v očesu! In moja mati doma, o vem, da tudi neprenehoma moli za-me. Oče, morda bom umrl. Tu imate naslov moje ljube matere. Prosim Vas, pišite ji Vi! Sporočite ji, da naj ne žaluje za menoj. Povejte ji, kako sem bil srečen, da sem opravil vse svete zakramente za umirajoče in po kako čudnem naključju...“

Prihod ogrskega duhovnika nama je prekinil pogovor. Segel sem mu še enkrat v roke in mu obljubil, da ga v ponedeljek zopet obiščem.

Ogrski duhovnik pride in pristopi k postelji. Nagovori bolnika v ogrščini. Pa bolnik se ne zmeni. Duhovnik ga prime za roko in pokliče po imenu. Nobenega odgovora. Sopenje je bilo že veliko slabše. Roke so bile že mrzle. Pride še zdravnik in ga hoče zdravit. Pa zastoj. Bil je že v nezavesti. Oči so mu bile že steklene.

Podeli mu pogojno sv. odvezo, podeli sv. poslednje olje in papežev blagoslov. Pa predno je skončal zadnje molitve, je že izdihnil.

Žalosten je odhitel duhovnik domov, potr, da ni mogel pomagati svojemu rojaku, kakor je želel.

Bolelo je jako tudi mene srce. Pa ubogi mladenič poleg, kateri je tako po naključju prišel do milosti sv. zakramentov, mi je vendar polnil srce z veseljem, da sem hvalil Boga, zlasti pa preblaženo Devico Marijo, da sem mogel biti orodje božje razumljive milosti.

Sel sem sicer k počitku nazaj, pa zaspati nisem mogel. Doživljam te noči so me preveč razburili. Mislil sem na žalostno smrt Ogra, mislil na ljubelega slovenskega fanta.

